

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาตามลำดับ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542

2. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

7. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

8. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 นับเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 284 เพื่อวางแผนและวางขั้นตอนในการกระจายอำนาจ ด้านต่าง ๆ มาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญระบุไว้ว่า (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 36-37)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ท้องถิ่นที่เป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีรูปแบบเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มี

คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 6) ซึ่งมีหน้าที่ (มาตรา 12) จัดทำแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดการจัดระบบ การบริการตามอำนาจ มีหน้าที่ปรับปรุงสัดส่วนภาษีและอากรและรายได้ระหว่างรัฐ กับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง กำหนดหลักเกณฑ์ และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นประสานการถ่ายโอนข้าราชการส่วนท้องถิ่นและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคณะกรรมการพนักงาน ส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการกระจายอำนาจ หรือการอนุญาตที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องขออนุมัติและขออนุญาตไปให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร การงบประมาณ และ การรักษาวินัย ทางการเงิน การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอแนะและเร่งรัดให้มี การตราพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ออก กฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบ และ คำสั่งที่จำเป็นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรี พิจารณาหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เสนอแนะและจัดระบบการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่นเสนอรายงานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ส่วนการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะและ กล่าวถึงการจัดการศึกษา โดยในมาตรา 16 (9) และมาตรา 17 (6) มีใจความสำคัญว่า ให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจและหน้าที่ใน การบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในหลายด้านโดยจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งจัดการศึกษาด้วย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับ จัดสรรภาษีอากรและงบประมาณสนับสนุนอื่น ๆ จากรัฐบาลให้มาดำเนินงานแต่ละประเภท อย่างเหมาะสม

จึงอาจกล่าวได้ว่า การกระจายอำนาจการบริหารงานให้กับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นถือว่าการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอันที่จะบริหารงานในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้อบที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของจัดการศึกษา เพราะองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นหน่วยงานที่อยู่ในชุมชน โดยตรงสามารถที่จะรับรู้สภาพ

ปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชนในอันที่จะให้สถานศึกษา จัดระบบการศึกษา ในลักษณะใดเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง

2. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการมีเจตนารมณ์กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) โดยมุ่งให้การบริหารจัดการศึกษาเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก : 6) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ไว้ตามลำดับ ดังนี้

2.1 ความเป็นมาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและการศึกษาดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระและมีความเข้มแข็งในกระบวนการบริหารรัฐจึงให้สถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยได้บัญญัติไว้

ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะ เป็นนิติบุคคล เมื่อมีการขุดเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง

2.2 วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

1.2.1 เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระ คล่องตัว ให้สามารถ บริหาร จัดการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจและ การบริหารที่โรงเรียนเป็นฐาน

1.2.2 เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2.3 สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษานอกจากจะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งสถานศึกษา กล่าวคือสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดทั้งกฎหมายว่าด้วย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 และ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น สถานศึกษาจะดำเนินการต่าง ๆ ได้ ต้องอยู่ในกรอบของอำนาจ และ หน้าที่ตามกฎหมายและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ ที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยได้กำหนดให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้ เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษา

ในการดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก มาตรา 39 แห่งกฎหมายว่าด้วย ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการ สถานศึกษาเป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนาม ของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับมอบหมาย หรือตามระเบียบบริหาร การเงินของสถานศึกษา เป็นต้น ฉะนั้นผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงมีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคล

เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยที่กำหนดอำนาจหน้าที่อธิการบดี ให้เป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัย
ในกิจการทั่วไป ซึ่งมีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ มาตรา 44 วรรคหนึ่งและมาตรา 45 วรรคหนึ่ง แห่งกฎหมายว่าด้วย
ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดให้มีการกระจาย
อำนาจและการมอบอำนาจของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้แก่สถานศึกษาเพื่อให้การบริหารและ
การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความอิสระและคล่องตัว

2.4 แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลย่อมมีสิทธิหน้าที่หรืออำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ
และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมายคือเป็นส่วนราชการที่มีสภาพเป็น
นิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น
มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม
ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบ
ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรงเช่นเดียวกับสถานศึกษาไม่เป็น
นิติ บุคคล ส่วนอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นในฐานะนิติบุคคล กำหนดไว้ในมาตรา 59
แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545
ที่กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุง รักษา
ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วย
ที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดการรายได้จากการบริหาร สถานศึกษาและเก็บ
ค่าธรรมเนียมสถานศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์และภารกิจของสถานศึกษา
สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่
และความรับผิดชอบให้ถือปฏิบัติแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการหรือบริหารงาน
ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป
ให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและหลักการบริหารกิจการ
บ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good governance) ที่ยึดทั้งหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม
หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า
เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

การกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีอิสระมีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนั้น สถานศึกษา จึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวม และจัดระบบข้อมูล วางแผนและดำเนินการตามแผน ศึกษากฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมมีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้องเนื่องจากสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีสถานภาพที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่า สถานศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล ดังนั้นในการบริหารงานผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลจึงควรระมัดระวังเพราะอาจถูกฟ้องร้องกรณีไม่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระมัดระวังในการทำนิติกรรมสัญญาต้องรับผิดชอบฐานละเมิด โดยเฉพาะการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาหรือสื่อ สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ในการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีระบบการตรวจสอบ และรายงานที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันมีการควบคุม รักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้เสมอ รวมทั้งระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากเงินรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สิน

2.5 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน

การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งประกอบด้วย การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ดังกล่าวมีแนวในการดำเนินการดังนี้

2.5.1 การบริหารวิชาการ ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

1) แนวคิด

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้ โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง เน้นการบริหารและการจัดการสามารถ พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้ง

การวัดปัจจัย เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น

2.2) เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินคุณภาพ ภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

2.3) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2.4) เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถานบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

3) ขอบข่าย / ภารกิจ

3.1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

3.4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3.7) การนิเทศการศึกษา

3.8) การแนะแนวการศึกษา

3.9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

3.11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการ

กับสถานศึกษาอื่น

3.12) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2.5.2 การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

1) แนวคิด

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อให้สถานศึกษายบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้

2.2) เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ

2.3) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้
อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

3) ขอบข่าย / ภารกิจ

3.1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ ประกอบด้วย การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา และการวิเคราะห์ความเหมาะสม ของการเสนอของบประมาณ

3.2) การจัดสรรงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ และการโอนเงินงบประมาณ

3.3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน และการประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

3.4) การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย การจัดการทรัพยากร การระดมทรัพยากร การจัดหารายได้และผลประโยชน์ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา และกองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา

3.5) การบริหารการเงิน ประกอบด้วย การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน และการกันเงินไว้เบิกเหลือในปี

3.6) การบริหารบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดทำ

รายงานทางการเงินและงบการเงิน และ การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์ ทะเบียน และรายงาน

3.7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ประกอบด้วย การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษาการจัดหาพัสดุ การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้างและ การควบคุม บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

2.5.3 การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

1) แนวคิด

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

2.2) เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้และความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

2.3) เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ

2.4) เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) ขอบข่าย / ภารกิจ

3.1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

3.2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

3.3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

3.4) วินัยและการรักษาวินัย

3.5) การออกจากราชการ

2.5.4 การบริหารทั่วไป ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

1) แนวคิด

การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้การบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการ การศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาคามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2) เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษา ต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

3) ขอบข่าย / ภารกิจ

- 3.1) การดำเนินงานธุรการ
  - 3.2) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3.3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
  - 3.4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
  - 3.5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์การ
  - 3.6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
  - 3.7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและ
- บริหารทั่วไป
- 3.8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
  - 3.9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
  - 3.10) การรับนักเรียน
  - 3.11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ

นอกระบบ และตามอัธยาศัย

- 3.12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 3.13) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- 3.14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 3.15) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษา

ของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

- 3.16) งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
- 3.17) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 3.18) งานบริการสาธารณะ
- 3.19) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

ขอขยายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา ตามการบริหารงาน
ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป
สามารถ สรุปได้ ดังแผนภูมิที่ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คณะกรรมการสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านงานวิชาการ	ด้านงบประมาณ	ด้านการบริหารงานบุคคล	ด้านการบริหารทั่วไป
<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7. การนิเทศการศึกษา 8. การแนะแนวการศึกษา 9. การพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10. การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11. การประสานความร่วมมือ ในการพัฒนาวิชาการ กับสถานศึกษา อื่นๆ 12. การส่งเสริมและสนับสนุน งานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดทำและเสนอของงบประมาณ 2. การจัดสรร งบประมาณ 3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน 4. การระดมทรัพยากรและ การลงทุนเพื่อการศึกษา 5. การบริหารการเงิน 6. การบริหารบัญชี 7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง 2. การสรรหาและการบรรจุ แต่งตั้ง 3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติราชการ 4. วินัยและการรักษาวินัย 5. การขอยกอากรราชการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินงานธุรการ 2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศ 4. การประสานและพัฒนาศูนย์เครือข่ายการศึกษา 5. การจัดระบบการบริหาร และพัฒนาองค์กร 6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ 7. การส่งเสริม สนับสนุนด้าน วิชาการ งบประมาณบุคลากร และบริหารทั่วไป 8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 10. การรับนักเรียน 11. การส่งเสริมและประสานงาน การศึกษาในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย 12. การระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา 13. งานส่งเสริมงานกิจการ นักเรียน 14. การประชาสัมพันธ์ งานการศึกษา 15. การส่งเสริมสนับสนุนและ ประสานงานการศึกษา ของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและ สถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 16. งานประสานราชการกับ เขตพื้นที่การศึกษาและ หน่วยงานอื่นๆ 17. การจัดระบบการควบคุมใน หน่วยงาน 18. งานบริการสาธารณะ 19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 32)

จากการศึกษาเนื้อดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของ สถานศึกษา เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 และระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 แต่การกระทำใด ๆ ตามสิทธิและหน้าที่ ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้ดังกล่าว ข้างต้นนั้น สถานศึกษาจะต้องดำเนินการภายในกรอบแห่งอำนาจ หน้าที่หรือวัตถุประสงค์ ของตน ทั้งนี้เพราะนิติบุคคลจะมีฐานะเป็นบุคคลตามกฎหมายได้ก็เพียงแต่กิจการอันอยู่ใน กรอบแห่งวัตถุประสงค์เท่านั้น

3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองในอาระประเทศ นอกจากจะมีรัฐบาลที่จะบริหารประเทศแล้วยังมี หน่วยงานการปกครองประจำท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของการกระจายอำนาจ และ การแบ่งอำนาจ สำหรับประเทศไทยวิวัฒนาการปกครองในอดีตที่ผ่านมา ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงปัจจุบัน มีลักษณะและรูปแบบการปกครองตามครรลองของวิถีไทย มีลักษณะเฉพาะตัว ไม่เหมือนประเทศใดในโลกเสียทุกอย่างแต่ในบางยุคบางสมัยอาจจะมี การนำรูปแบบ การปกครองของอาระประเทศ มาประยุกต์ใช้ตามกระแสสังคมโลกแต่การปกครองของไทย ก็ยังคงรูปแบบการปกครองตามครรลองวิถีไทยมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัวเช่นเดิม การกระจายอำนาจการปกครองของไทยในรูปแบบของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้การปกครองในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐาน ของประเทศชาติ จึงมีความสอดคล้องกับกระแสสังคมโลกในระบอบประชาธิปไตย

3.1 การกระจายอำนาจกับการปกครองท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 : 112 –114) ได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาระ สำคัญที่กำหนดไว้ใน มาตรา 283 , 284 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิในอันที่จะได้รับการจัดตั้ง ให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และในส่วนของ การกระจายอำนาจ กับ การปกครองท้องถิ่นนั้น ได้มีผู้ให้ความหมาย ไว้ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2540 : 33-35) กล่าวว่าการกระจายอำนาจ ต้องเป็นไปตามกระบวนการ ดังนี้

3.1.1 วัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจ มี 3 ประการ คือ

1) ประสิทธิภาพของหน่วยราชการ ในการบริหารการจัดการและให้บริการแก่ประชาชน

2) ประสิทธิผลของการทำงาน

3) ช่วยพัฒนาบรรยากาศการทำงานของข้าราชการและพนักงาน ให้มีความกระตือรือร้นมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.1.2 หลักการกระจายอำนาจ มี 3 ประการ คือ

1) ให้มีการกระจายอำนาจวินิจฉัยสั่งการ และการบริหารลงไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบบริการใกล้ชิดประชาชนให้มากที่สุด

2) ผู้รับมอบอำนาจต้องมีความพร้อมในการรับหน้าที่ความรับผิดชอบ และอำนาจที่มากขึ้น โดยผู้กระจายอำนาจต้องให้ความสนับสนุนอย่างเพียงพอ

3) ต้องสร้างดุลยภาพระหว่างหน้าที่ความรับผิดชอบกับอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้น

4) การกระจายอำนาจต้องเป็นไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในด้าน ประสิทธิภาพประสิทธิผล และบรรยากาศของการทำงาน ก่อประโยชน์ต่อประชาชน และสังคมโดยรวม

5) การกระจายอำนาจต้องเป็นไปโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนที่ประเมินได้ และต้องมีการเตรียมขั้นตอนให้เป็นระบบเพียงพอก่อนดำเนินการ

3.1.3 การเปลี่ยนโฉมราชการไทยความจำเป็นที่เลี่ยงไม่ได้ ดังนี้

1) การกิจ บทบาทของภาครัฐยุคใหม่จะเน้นในเรื่องสำคัญอันจำเป็นของสังคม ได้แก่ การดูแลรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยของประเทศ การสร้างความยุติธรรมและระงับความขัดแย้งในสังคม การส่งเสริมพัฒนาประชาชนและประเทศ การดำเนิน กิจการต่างประเทศ การวิจัยและพัฒนา การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจและสังคม การกำหนดและดูแลมาตรฐานการประกอบการและการดำรงชีวิต การระดมทรัพยากรเพื่อบริหารและพัฒนากิจกรรมใดที่เอกชนท้องถิ่นหรือประชาชนสามารถดำเนินการได้ รัฐจะไม่ทำเองแต่จะกระจายบทบาทออกไปและดูแลผลงานให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ไม่ก่อความเสียหายแก่ส่วนรวม

2) โครงสร้างของระบบราชการใหม่จะมีความหลากหลายมีรูปแบบต่าง ๆ ตามความจำเป็นในการปฏิบัติงาน เน้นองค์การแนวราบที่มีขนาดย่อมคล่องตัวเป็นระบบเครือข่ายที่ประสานงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ชัดเจน ส่วนราชการแต่ละแห่งเป็นองค์การเรียนรู้ สามารถปรับตัวให้ทันกับภารกิจ หรือการทำท่ายใหม่ ๆ ได้รวดเร็ว มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบลงไปถึงหน่วยปฏิบัติ

3) กฎระเบียบจะถูกกำหนดเท่าที่จำเป็น เพื่อให้เกิดมาตรฐานและความชัดเจนในเรื่องที่กระทบต่อประโยชน์ของสังคม กฎระเบียบมีอยู่เพื่อภารกิจของรัฐ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง แต่จะไม่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ ผลงานจะเป็นสิ่งตัดสินคุณค่าของการทำงาน กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมจะแปรไปตามสภาพปัญหาและความจำเป็นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ จึงทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ ส่งเสริมการพัฒนาไม่ซ้ำซ้อนและชัดเจน

4) รูปแบบวิธีการทำงาน การทำงานของระบบราชการใหม่จะเน้นผลงานเป็นหลักมีความคล่องตัว โปร่งใส มีประสิทธิภาพ เรียบง่าย สะดวก ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน มีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อช่วยในการตัดสินใจเป็นมาตรฐานสากล บริหารโดยยึดหลักความรู้ความสามารถรับผิดชอบพร้อมรับการตรวจสอบ โดยได้รับการประเมินและปรับปรุงตลอดเวลา

5) ข้าราชการยุคใหม่เป็นมืออาชีพ มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ สนใจใฝ่รู้ เป็นกลาง มีจิตบริการทำงานด้วยความอุทิศตน โดยมุ่งประโยชน์ของสังคมและ

ประชาชนเป็นหลัก สามารถปรับตัวให้ทันกับวิทยาการสมัยใหม่และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

6) การมีส่วนร่วม ระบบราชการยุคใหม่จะเป็นระบบเปิดและโปร่งใส ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทในการร่วมดูแล ตรวจสอบ ประเมิน สนับสนุนแก้ไขและ

ดำเนินการ กล่าวคือ ข้าราชการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย นโยบาย มาตรการ หรือรูปแบบวิธีการดำเนินการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสะท้อนความต้องการประเมิน ตรวจสอบแนะนำ และร่วมปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงาน

การปรับภาคราชการให้เป็นไปตามสภาพที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถทำได้หลายประการโดยมียุทธศาสตร์ระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งประสานสอดคล้องกัน ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ การกระจายอำนาจ พัฒนาระบบตรวจสอบประเมิน และความรับผิดชอบของเร่งรัดพัฒนา ข้าราชการ ทบพทวนภารกิจของรัฐ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กว้างขวาง กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย ทิศทาง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

3.2.2 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540

“มาตรา 45...(8) จัดทำกิจการใดๆ อันเป็นหน้าที่ของราชการ ส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดและกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ ราชการส่วนท้องถิ่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ตามที่ กำหนดไว้ในกฎกระทรวง...”

กฎกระทรวงมหาดไทย (พุทธศักราช 2541) ออกตามความ ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 อาศัยอำนาจตามความ ในมาตรา 6 และมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ให้กิจการต่อไปนี้ เป็นกิจการที่ราชการส่วนท้องถิ่นอื่น สมควรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดร่วมดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ...(11) จัดการศึกษา ทำนุบำรุงศาสนาและบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น...” (ให้ไว้ ณ วันที่ 15 กันยายน 2541)

3.2.3 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ . 2542 : 36) สรุปว่า ให้ดำเนินการ โดยมีแผนให้ถ่ายโอนกิจการบริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใน 4 ปี ได้แก่ ภารกิจซ้ำซ้อน ภารกิจที่รับจัดให้บริการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระทบถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภารกิจที่ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลและค่านิ่งถึงความพร้อมตามปัจจัยแต่ ไม่เกินระยะเวลา 10 ปี กำหนดแนวทางหลักเกณฑ์ให้รัฐทำหน้าที่ประสานความร่วมมือช่วยเหลือการดำเนินงานและรัฐจัดเงินอุดหนุนให้ในการจัดตั้งงบประมาณประจำปี

อาจกล่าวได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถึงแม้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปแต่ด้วยอำนาจในการบริหารงานและอำนาจในการจัดการศึกษาของแต่ละหน่วยแล้ว ย่อมได้รับอิสระในการบริหารจัดการ ซึ่งถือว่าเป็น โอกาสอันดีที่หน่วยงานจากส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะหน่วยงานดังกล่าว สามารถรับรู้ถึงสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นย่อมสามารถที่จะวางแผนในการจัดการศึกษาได้สนองตอบต่อความต้องการของท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี

4. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจ และอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากกฎหมายและนโยบายที่สำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และรูปแบบการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้ คือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยกล่าวไว้ในมาตรา 289 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาสีลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรม อันดีงามของท้องถิ่นมาจัดการศึกษาตามความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่นที่สอดคล้องตามนโยบายของรัฐ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ส่วนที่ 2 ที่กล่าวถึงการจัดการและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 41 และ มาตรา 42 ว่าตามสิทธิในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดได้ทุกระดับ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น โดยให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยที่กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา และมีหน้าที่ประสานและส่งเสริมองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุน (ภรณ์ สุตะบุตร . 2543 : 20)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษา รวมทั้งการกระจายอำนาจ หน้าที่ในด้านการบริหารและจัดหลักสูตรการวัดผล การบริหารและบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ การตรวจสอบ การประเมินและการจัดการศึกษาอบรม จาการราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาค ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐาน ให้กระจายได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้จบการศึกษาจะมีความรักความผูกพันกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นและภาคภูมิใจกับความเป็นคหิโคจรวม (กระทรวงศึกษาธิการ . 2542 : 20)

ส่วนการกำหนดบทบาทในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานงบประมาณ มีนโยบายในการร่วมพิจารณาเพื่อให้เกิดระบบที่ชัดเจนและประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางในการกำหนดบทบาทในเรื่องของการกำหนดและดูแล นโยบายการศึกษาอบรม การฝึกอบรม ศิลปวัฒนธรรม

การจัดการศึกษาพิเศษ การกำหนดหลักสูตร สื่อ และเทคโนโลยีการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณ การบริหารจัดการ โรงเรียน การตรวจสอบ การควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ การพัฒนาครู การกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การนำสื่อและเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการฝึกอบรมในลักษณะเชื่อมโยงเครือข่าย โดยระยะเวลาดำเนินการกำหนดบทบาทในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแล้วเสร็จภายในปี พุทธศักราช 2544 อันเนื่องมาจากกระบวนการออกระเบียบกฎหมายที่ต้องใช้ระยะเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ . 2542 : 21) ซึ่งการถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษานี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการเพิ่มภารกิจของงานในองค์กรภายในของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรหนึ่งในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และเป็นองค์กรย่อยที่มีหน้าที่ในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นในเขตตำบลให้เจริญก้าวหน้าขึ้น ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชน และสามารถรับปัญหาความต้องการของท้องถิ่นได้ดี ดังนั้นแนวโน้มในการมีบทบาทในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงนับว่าสำคัญยิ่ง

ในปัจจุบัน กรมการปกครอง (2521 : 19) ได้แบ่งส่วนราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกเป็น 4 องค์กร คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานของกระทรวงมหาดไทย ในด้านการจัดการศึกษา ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ใน สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง โดยเน้นบทบาทด้านการกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคลากรทางการศึกษา การบริหารงบประมาณ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบต่าง ๆ พอสรุปหน้าที่ในการจัดการศึกษาของแต่ละองค์กรได้ดังนี้

4.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พุทธศักราช 2481 มีบทบาทเสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อคณะกรรมการจังหวัดเกี่ยวกับการประถมศึกษา และอาชีวศึกษา และได้มีการแก้ไขกฎหมายมาโดยลำดับ และฉบับที่ใช้อยู่ปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 มิได้กำหนดอำนาจหน้าที่จัดการศึกษา แต่อย่างไร แต่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 45 (5) ความว่า การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ซึ่งหมายถึงการแบ่งสรรเงินด้านการศึกษาให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นด้วย (ชวงส์ ฉายะบุตร. 2540 : 7)

4.2 เทศบาล

เทศบาลได้กำหนดการแบ่งส่วนราชการเป็นกองหรือฝ่ายการศึกษาทำหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาของเทศบาล (ต่อมาขยายเป็นมัธยมศึกษาตอนต้นตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐบาล) งานด้านการสอน การนิเทศการศึกษา งานสวัสดิการสังคมและนันทนาการ สำหรับกองหรือฝ่ายการศึกษา ประกอบด้วยฝ่ายบริหาร การศึกษาเป็นงานการเจ้าหน้าที่ งานบริหารวิชาการ งานการเงิน และงานโรงเรียน ฝ่ายที่สองคือ ฝ่ายพัฒนาการศึกษา เป็นงานเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษางานกิจกรรมเด็ก เยาวชน และการศึกษานอกโรงเรียน และงานธุรการ ดังแสดงเป็นแผนภูมิโครงสร้างการแบ่งงานของกอง / ฝ่ายการศึกษาของเทศบาล ในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แสดงโครงสร้างการแบ่งงานของกอง / ฝ่ายการศึกษาของเทศบาล
(กรมการปกครอง. 2534 : 143)

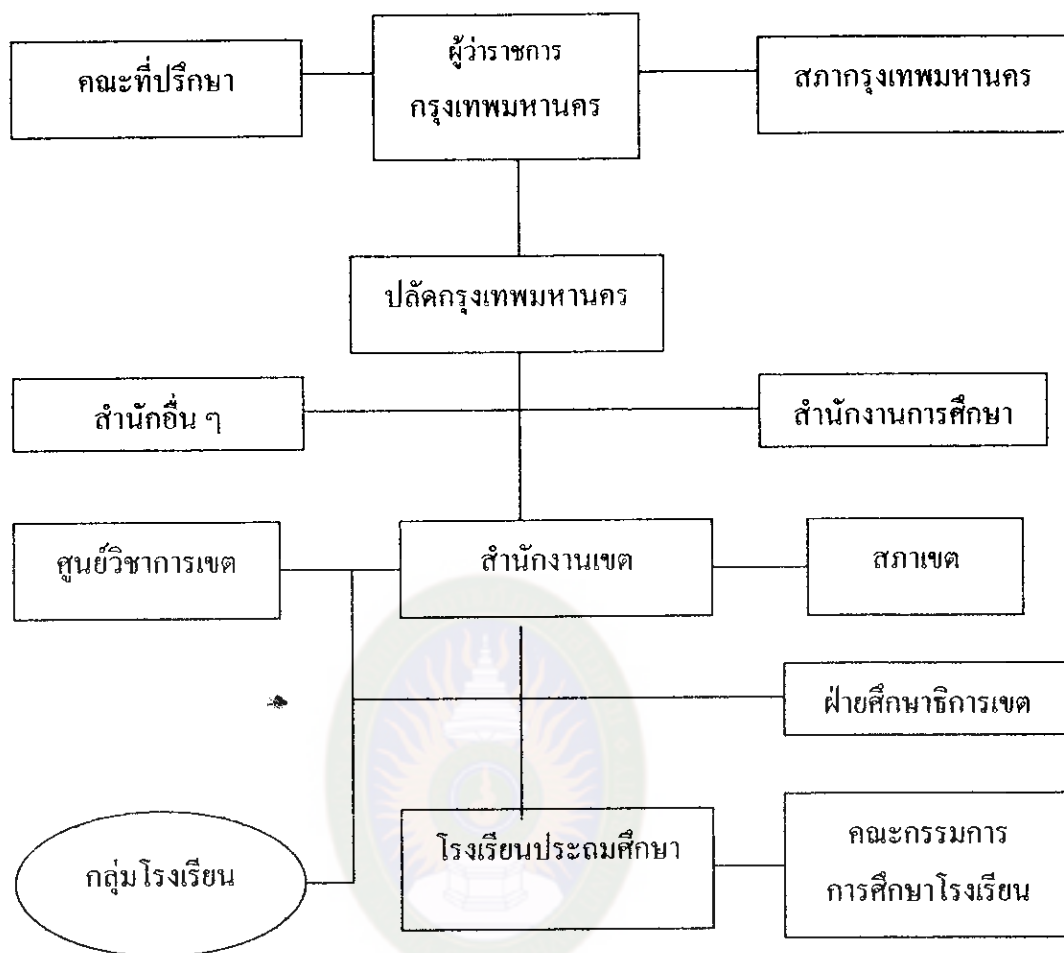
4.3 กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดการศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ สำหรับการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา มีรูปแบบในการจัดการศึกษา สรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 13-14)

ระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดในรูปแบบศูนย์เลี้ยงดูหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในความรับผิดชอบของพัฒนาชุมชน ซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการและสำนักอนามัยซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงดู และในรูปแบบชั้นเด็กเล็ก (ก่อนเกณฑ์ 1 ปี) อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต ส่วนการศึกษาระดับประถมศึกษา และการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต

ส่วนระบบการบริหารงานในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสำนักงานเขต มีอำนาจหน้าที่กำกับและติดตามการดำเนินงานด้านการศึกษา ฝึกอบรม ความรู้ให้กับโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนงานด้านการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ การเงิน บัญชีและพัสดุ จัดทำฎีกาเบิกจ่ายประเภทต่าง ๆ การควบคุมจัดทำทะเบียนเบิกจ่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ เก็บรักษา รวบรวมกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา ดังแสดงเป็นแผนภูมิโครงสร้างระบบการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ในแผนภูมิที่ 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 3 แสดงโครงสร้างระบบการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 14)

4.4 เมืองพัทยา

เมืองพัทยา เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการองค์การส่วน ท้องถิ่น แบ่งส่วนราชการเป็น 9 ส่วน คือ สำนักปลัดเมืองพัทยา กองวิชาการและแผนงาน กองคลัง กองช่าง กองสาธารณสุข กองการศึกษา กองสวัสดิการสังคม แขวง และงนตรวจสอบภายใน ส่วนราชการ ที่ทำหน้าที่การศึกษา ได้แก่ กองการศึกษา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาและงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมาย โดยจัดการศึกษา เป็นลักษณะเดียวกับเทศบาลทั่วไป คือ มีโรงเรียนประถมศึกษาเมืองพัทยา เป็นสถานที่ ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และในปี พุทธศักราช 2534 เทศบาลและเมืองพัทยาได้เปิดชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (พิณสุตา ศิริรังสี. 2541 : 99-100)

จากการศึกษาเนื้อหาดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็น การเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ได้มีบทบาทในอันที่เข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ และตรงกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้ชื่อว่าเป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในชุมชนนั้น โดยตรงย่อมรับรู้ถึงสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชนในอันที่จะให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความความต้องการแต่ละด้านอย่างแท้จริง

5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นคณะบุคคลซึ่งมีความสำคัญที่จะทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วม กับชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน บทบาทและความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

5.1 ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์คณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง ได้ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นความหลากหลายของบุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ จึงเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่างๆ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 19-20)

ผู้แทนผู้ปกครอง เป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านคุณภาพทางการศึกษาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งในส่วนของค่านิยมและสภาพความเป็นจริง ที่เกิดขึ้นและร่วมมือกับครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

ผู้แทนครู เป็นผู้ที่มีความชำนาญในสาขาวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ ปัญหาและความต้องการการสนับสนุน ช่วยเหลือรวมทั้งรายงานผลการจัดการศึกษา

ผู้แทนองค์กรชุมชน เป็นผู้สะท้อนสภาพของปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการ ที่ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาและมีความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างยิ่ง ในเรื่องการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรทางการจัดการศึกษา และเชื่อมโยง แผนพัฒนาการศึกษากับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา เป็นผู้ที่สะท้อนภาพของความรัก ความศรัทธา ความภาคภูมิใจต่อสถาบันการศึกษาที่ตนได้รับการศึกษา ช่วยจรรโลงคุณค่าของสถาบันไปสู่ ศิษย์รุ่นหลังให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเช่นกัน

ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ เป็นผู้นำเสนอ และเติมเต็ม ข้อมูลด้านคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมของศาสนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม

ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ครอบคลุมในทุกๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ และ ประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะกรรมการและเลขานุการซึ่งเป็นตัวแทนของ สถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่จะสะท้อนภาพของการบริหารจัดการ เป็นผู้ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจ กระตุ้น การทำงาน ทบทวนรายงาน สะท้อนความคิดเปิดโอกาส ให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่จัดเตรียมการประชุม บันทึกการประชุม รายงานผลการประชุมและสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ห้องประชุม วัสดุใช้สอย เป็นต้นรวมทั้ง การพิจารณานำมติ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติ

5.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บรรลุตาม ความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการจัดการศึกษา ทั้งนี้การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้น สถานศึกษาและคณะกรรมการต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของกันและกัน ควรมีรูปแบบ วิธีการ ทำงานที่ประสานสอดคล้องกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลตามที่

ร่วมกันกำหนดขึ้น จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 13-16)

5.2.1 ด้านการบริหารวิชาการ

- 1) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น
- 2) ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 3) รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการ ตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

5.2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

- 1) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่าย งบประมาณของสถานศึกษา
- 2) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือ ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนดไว้

5.2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2.4 ด้านการบริหารทั่วไป

- 1) ให้ความเห็น เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น
- 2) รับทราบ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น และรายงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจน นโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการ ของชุมชนและท้องถิ่น

3) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการ
การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษารวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษา ไร่ และจัดหาผลประโยชน์
จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ตามที่กฎหมายระเบียบ ประกาศ กำหนดไว้

4) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ
ข้อบังคับประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย
ระเบียบ ประกาศ กำหนดไว้

5) ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการส่งเสริม
ความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น

6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ
ประกาศ กำหนดไว้ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในกรณีที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่าการดำเนินงานของ
สถานศึกษาไม่สอดคล้องหรือไม่ปฏิบัติตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หลักเกณฑ์นโยบาย
ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอความคิดเห็นดังกล่าวให้สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษารับทราบเพื่อพิจารณาสั่งการให้สถานศึกษาปฏิบัติให้เป็นตามกฎหมาย กฎระเบียบ
ต่อไป

5.3 องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 2) ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งที่เป็น โรงเรียนขนาดเล็กและ โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยโรงเรียน
ขนาดเล็กซึ่งมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน
9 คน และ โรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 300 คน ขึ้น ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน ดังนี้

5.3.1 ประธานกรรมการ (มาจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน)

5.3.2 กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 1 คน

5.3.3 กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวน 1 คน

5.3.4 กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน

5.3.5 กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน

5.3.6 กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน

5.3.7 กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น
ในพื้นที่ โดยที่โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวน 1 รูป หรือ 1 คน และ โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวน
2 รูป หรือ 2 คน หรือ 1 รูป กับ 1 คน

5.3.8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยที่โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวน 1 คน และ
โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวน 6 คน

5.3.9 ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือบุคคลที่มีความตั้งใจเสียสละและ
อุทิศตน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาของชุมชนและท้องถิ่น และได้รับการแต่งตั้งจาก
ผู้บังคับบัญชาเหนือสถานศึกษาขึ้นไปหนึ่งระดับ ซึ่งมีบทบาทตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2523 สอดคล้องกับมาตรา 40 ของ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม
สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ครอบคลุมภารกิจ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ
ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไป

6. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

6.1 แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สมยศ นาวิการ (2540 : 80) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
ไว้ว่า ทุกคนสามารถปรับปรุงงานของเขาได้ ถ้าหากเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
และเนื่องจาก การบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญกับบุคคลและกลุ่มงานการบริหาร
แบบมีส่วนร่วม จึงได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในปัจจุบันนี้มากขึ้น

ธรรมรส โชติกุลชร (2540 : 220) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมี
ส่วนร่วมไว้ว่า

6.1.1 การบริหารโดยมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการบริหารที่ผู้บริหาร

ใช้ยุทธศาสตร์ระดมกำลังความคิด จิตใจ ให้เกิดพลังทางการบริหาร โดยพฤติกรรมกรรมการบริหาร
ที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหาร

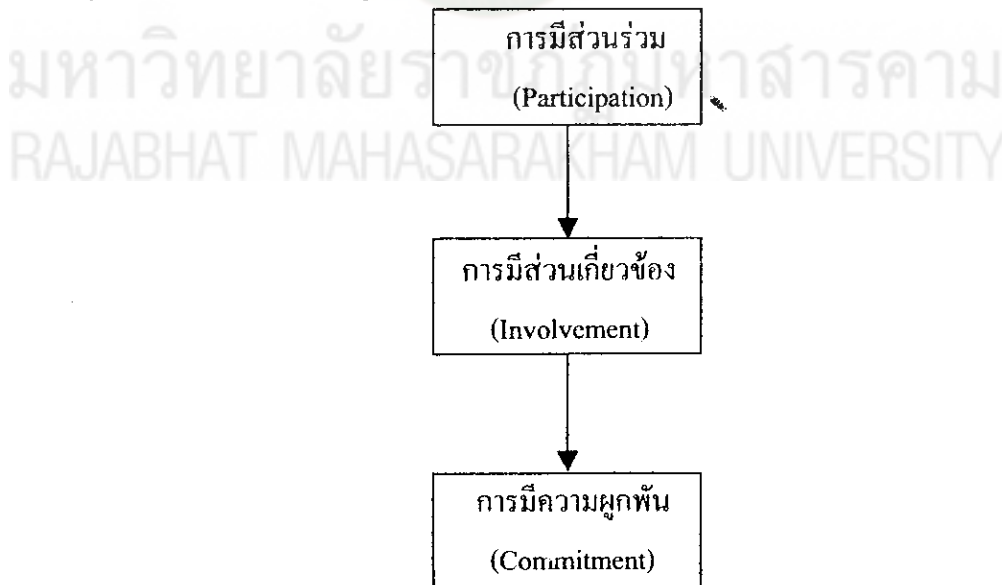
6.1.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่องค์กรจะได้ทั้ง มือ หัวใจ และความคิด เป็นการบริหารที่มีประสิทธิภาพตามความคาดหวังทางการบริหาร โดยได้รับการพิสูจน์จากการวิจัยตามเงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว

6.1.3 การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการจัดกิจกรรมและให้ผู้ปฏิบัติงาน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ตั้งแต่ระดับกลุ่มเล็ก ๆ จนกระทั่งกิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบมากขึ้น และมีความหลากหลาย

6.1.4 การนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ตัวผู้บริหาร บรรยากาศขององค์กร นิสัยและความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในองค์กร

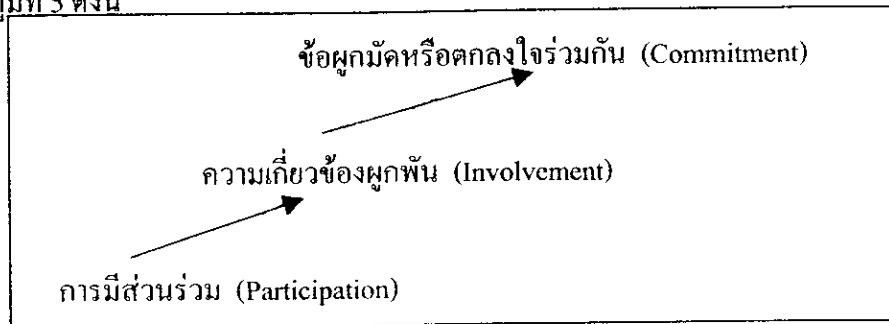
6.2 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 16) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือ กระบวนการบริหารประสิทธิผลขององค์กรขึ้นอยู่กับการรวมพลังของปัญญาก็คือ การให้ บุคคลมีส่วนร่วมส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ในการดำเนินการหรือปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ขององค์กร เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อกิจกรรมในองค์กร ในที่สุด ซึ่งแสดงไว้ตามแผนภูมิที่ 4 ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 แสดงผลการมีส่วนร่วมในองค์กร
(เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ . 2537 : 16)

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 14) ได้ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึงรูปแบบของความเกี่ยวข้องผูกพันร่วมกัน (Involvement) ของสมาชิกในการประชุม หรือเพื่อตัดสินใจ และควบคุมการทำงานร่วมกัน โดยแสดงถึงระดับความผูกพันให้ชัดเจนด้วย แผนภูมิที่ 5 ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 แสดงระดับความผูกพัน
(เอกชัย กี่สุขพันธ์. 2538 :12)

ธรรมรส โชติกุลขจร (2540 : 223 - 224) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของการมีส่วนร่วมในการบริหารหรือการบริหาร โดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมคืออะไรนั้น เป็นการยากที่จะให้คำอธิบายที่ชัดเจนทุกแง่ทุกมุม บางท่านได้ให้คำนิยามไว้ว่า “.....participation is mental and emotion involvement of persons in group situations that encourage them to contribute to group goals and share responsibility for them.” โดยคำจำกัดความดังกล่าวเน้นคำจำกัดความ มีประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การเข้ามีส่วนร่วม(2) การมีส่วนร่วมช่วย (3) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

6.3 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม แตกต่างกันในลักษณะต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจว่าจะศึกษาในด้านใด เช่น

บัณฺษร แก้วส่อง (2539 : 28) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีของ โคนเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) ได้จำแนกรูปแบบหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจ ในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้จากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจัดทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ประยูร อายานาม (2541 : 19) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ว่า การทำงานเป็นทีมมีหลายรูปแบบ เช่น คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วลักษณะการทำงานก็คล้าย ๆ กัน คือ มีผู้นำทีมงานและสมาชิกทีมงานถ้าหากคนในทีมงานมีประสบการณ์การทำงานในรูปคณะกรรมการก็จะสามารถประยุกต์ไปใช้กับงาน คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานอื่น ๆ ได้

6.4 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องไว้พอสรุปได้ดังนี้

6.4.1 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน (Creating positive school relationship) ของไลออนส์ โรบบินส์และสมิทส์ (Lyons, Robbins and Smith) ซึ่ง จารุมาศ บุญอินทร์ (2545 : 15-18) กล่าวว่าไว้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีนั้นย่อมเกิดจากปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบ้านกับโรงเรียน 2 ลักษณะ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information exchange) และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relation) ดังนี้

1) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information Exchange) หมายถึง การที่โรงเรียนและผู้ปกครองมีการติดต่อสื่อสารกันด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน จนสามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ได้อย่างเปิดเผย โดยการใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่

1.1) สื่อสิ่งพิมพ์ (Written communication) เช่น แผ่นพับ เพื่อใช้ชี้แจงให้กับผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบว่าโรงเรียนกำลังดำเนินกิจกรรมอะไรบ้าง คู่มือผู้ปกครองเพื่อแสดงรายละเอียดของโรงเรียนที่ผู้ปกครองควรทราบเกี่ยวกับนโยบาย และแนวทางปฏิบัติของโรงเรียน ตลอดจนจดหมายข่าว เป็นต้น

1.2) การเยี่ยมชมโรงเรียนของผู้ปกครอง (Parents visit the schools) เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสรับทราบจุดหมาย วิธีการจัดการศึกษาของโรงเรียน ได้ซักถาม ปัญหาและข้อสงสัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับครู เด็กและเรื่องอื่นๆ โดยการสังเกตการจัดกิจกรรมและการร่วมกิจกรรมของเด็กๆ ตลอดจนได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคลากรของโรงเรียนและผู้ปกครองคนอื่นๆ เป็นการสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน

1.3) การเยี่ยมบ้าน (Home visit) เพื่อให้ครู ได้รู้จักเด็กขณะที่อยู่ที่บ้านมากขึ้น และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองทำให้เข้าใจพัฒนาการของเด็กด้วย

1.4) แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง (Parent survey) เพื่อใช้รวบรวมความคิดเห็นของผู้ปกครองเพื่อประเมินเรื่องที่คุณปกครองอยากให้โรงเรียนดำเนินการ ทำให้ทราบถึงปัญหาของผู้ปกครอง เพื่อประเมินความพึงพอใจ ตลอดจนสามารถหา รูปแบบและวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมต่อไป

1.5) มุมผู้ปกครอง (Parent library or parent room) ควรจัดมุมไว้ อย่างเป็นระเบียบ เรียบร้อยและสวยงาม สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ปกครอง อาจมีรูปภาพ ของการทำกิจกรรมของเด็กเนื่องในโอกาสต่างๆ ไว้แสดงให้ผู้ปกครองดูด้วย

1.6) การใช้โทรศัพท์ (Parent hotline) เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้เกิดความคล่องตัว ประหยัด รวดเร็วและสะดวก ซึ่งจะทำให้สามารถติดต่อได้ เมื่อมีข่าวเร่งด่วนหรือกะทันหัน เช่น ข่าวการเจ็บป่วยของเด็ก บางครั้งผู้ปกครองอาจจะอยู่ไกลหรือไม่สะดวกในการมาติดต่อกับทางโรงเรียน ก็สามารถแจ้งข่าวทางโทรศัพท์ได้

1.7) การประชุมปรึกษาหารือกัน ระหว่างผู้ปกครองกับบุคลากรของโรงเรียน (Parent teacher conferences) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปรึกษาหารือกัน ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก กิจกรรมของโรงเรียน โดยการส่งจดหมายนัด วัน เวลา และ

จุดหมายในการประชุมให้ชัดเจน อาจจัดในลักษณะเชิงประชุมส่วนตัวหรือเป็นกลุ่มก็ได้

2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relations) เกิดขึ้นเมื่อมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารพบปะพูดคุยและได้รู้จักกันแล้ว จนเกิดความสนิทสนมคุ้นเคย สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ โดยไม่ต้องกังวลว่าอีกฝ่ายจะเกิดความเข้าใจผิด โดยมีเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ดังนี้

2.1) การทำกิจกรรมและการรับประทานอาหารร่วมกัน

(Luncheons and Dinners) โดยโรงเรียนเชิญครอบครัวผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและบุคลากรของโรงเรียนทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เล่นกีฬา หลังจากนั้นจึงรับประทานอาหารร่วมกัน โดยทำอย่างน้อยปีละครั้ง ในกรณีที่มีปัญหาด้านงบประมาณ อาจให้แขกรับเชิญทุกคนนำอาหารมารับประทานร่วมกัน โดยให้โรงเรียนจัดเครื่องดื่ม การจัดให้มีการแสดงของเด็กหรือกิจกรรมนันทนาการและมีการประกาศเกียรติคุณของผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือโรงเรียนมาโดยตลอด ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองจะรู้สึกภาคภูมิใจที่โรงเรียนให้การยกย่องชมเชยตนอีกด้วย

2.2) การไปทัศนศึกษา (Field trips) โดยอาจจะเป็นการเชิญให้ผู้ปกครองไปทัศนศึกษาใกล้ๆที่สามารถไปกลับในวันเดียวได้อย่างน้อยปีละครั้ง

2.3) งานชุมชนรื่นเริง (Assemblies) สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ปกครองชุมชนได้มาก เนื่องจากบรรยากาศภายในงานมีความเป็นกันเอง นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงบนเวที ผู้ปกครองมีความภาคภูมิใจในการแสดงของบุตรหลานตนเอง ผู้ปกครองอาจได้รับเชิญให้อยู่ต่อเมื่องานชุมชนเสร็จสิ้นลงเพื่อให้ได้มีโอกาสพูดคุยกับบุคลากรของโรงเรียน

6.4.2 การวางแผนเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (Steps in planning for successful involvement) จัดเป็นการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้งานต่างๆ ประสบความสำเร็จ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การจัดผู้ประสานกิจกรรม (Provide Coordination for Activities)

นับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ มีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก (Facilitator) ทำหน้าที่สนับสนุน ช่วยเหลือขณะร่วมกิจกรรม และเป็นผู้ให้ข่าวสารข้อมูล (Provider of information) โดยเป็นตัวกลางของการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน โดยมีผู้บริหาร (Administrator) ทำหน้าที่ผลักดันและจัดระบบงานต่างๆ เพื่อให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม ตามบัญชีรายชื่อของผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและไม่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรม ตลอดจนแหล่งทรัพยากรต่างๆ ที่จะให้การสนับสนุน

กิจกรรมเพื่อจะหาทางชักจูงให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ ควรจะต้องจัดผู้ฝึกอบรม (Trainer) ทำหน้าที่ให้ความรู้และฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาต่อไป

2) การเข้าใจถึงปัญหาและแหล่งทรัพยากรที่ใช้ดำเนินกิจกรรม (Assess needs and resources) โดยโรงเรียนจะต้องประเมินความต้องการและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้บริหาร โรงเรียน รวมทั้งทรัพยากรที่ต้องใช้ในการจัดกิจกรรมทั้งการประเมินแบบเป็นทางการ (Formal assessment) และการประเมินแบบไม่เป็นทางการ (Informal assessment) เพื่อให้มองเห็นภาพของกิจกรรมที่ควรดำเนินการตามลำดับก่อนหลังเพื่อป้องกันปัญหาข้อขัดแย้งและยุ่งยากที่จะเกิดขึ้น

3) การระบุการชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครอง (Specify and communicate parent roles) เพื่อให้การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายและเกิดความเข้าใจตรงกันด้วย

4) การรับสมัคร การคัดเลือกและการมอบหมายงาน (Recruit ,select and assign parent participants) เป็นขั้นตอนที่จะต้องสร้างแรงจูงใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบ มีการระบุรายละเอียดของกิจกรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้ปกครองใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เมื่อผู้ปกครองสมัครหรือแสดงความจำนงที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการศึกษากับโรงเรียนแล้ว โรงเรียนจะพิจารณาคัดเลือกกรรมการหรือกำหนดตัวบุคคลตามความเหมาะสม โดยอาจจะแต่งตั้งให้เป็นกรรมการดำเนินงานเพื่อให้เข้าร่วมกิจกรรมโดยพิจารณาจากความสามารถพิเศษ จำนวนวันเวลาที่ว่างที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้ ตลอดจนความกระตือรือร้นและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน เมื่อคณะกรรมการคัดเลือกผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว ผู้ประสานงานจะต้องทำหน้าที่ชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะต้องทำ รวมทั้งให้มีโอกาสได้ซักถามข้อข้องใจต่าง ๆ ด้วย

5) การฝึกอบรมผู้ปกครองและบุคลากรของโรงเรียน (Train parents and staff) ควรดำเนินการเพื่อให้ความรู้ทักษะแก่ผู้ปกครองและบุคลากรของโรงเรียนทั้งในระยะก่อนดำเนินงาน (Preservice) และในขณะการดำเนินงาน (Inservice) โดยมีจุดประสงค์ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและบุคลากรของโรงเรียน และเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการทำงาน รวมทั้งการฝึกทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงการให้ผู้ฝึกอบรมได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมที่จะฝึกอบรมครั้งต่อไปด้วย

6) การจัดช่องทางการสื่อสาร (Establish communication channels)

เพื่อให้การดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนประสบความสำเร็จควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน โดยให้การติดต่อสื่อสารในลักษณะ ดังนี้

6.1) การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวหรือนโยบายของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนให้ความสำคัญและมองเห็นคุณค่าของกิจกรรมของชุมชน

6.2) การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรของโรงเรียนกับผู้ปกครองเกี่ยวกับงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

6.3) การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเองที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นได้รับทราบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งกัน และกันจะช่วยให้เกิดความรู้สึกสบายใจมากขึ้น

7) การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (Support ongoing activity) ของ โลอันส์ ,รอบบินและสมิท (Lyons, Robbins and Smith) (จารูมาศ บุญอินทร์. 2545 : 24) เป็นการบริหารในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่

7.1) การจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การจัดห้องทำงานให้ผู้ปกครองอย่างเป็นทางการ การจัดงานเลี้ยงเพื่อแสดงความขอบคุณจะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกที่โรงเรียนให้ความสนใจและเห็นคุณค่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

7.2) การดำเนินการวัดและประเมินผลของการจัดกิจกรรมโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมาก โดยจะประเมินผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมที่มีการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ดังนั้นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ปกครองและชุมชนจึงต้องศึกษาทางด้านองค์ประกอบอื่นร่วมด้วย ซึ่งการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น เป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงในแง่ของความสามารถในการค้นหาและใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา อันจะส่งผลให้ชุมชนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียนและทำให้

ชุมชนรู้สึกว่าเป็นโรงเรียนของเขา ความรู้สึกรักและห่วงใยช่วยกันดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนย่อมเกิดขึ้น อันจะเป็นบันไดก้าวไปสู่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การติดตาม ประเมินผลย่อมจะตามมาในที่สุด

6.4.3 ปัจจัยในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

จากแนวความคิดของ โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) เกี่ยวกับปัจจัยในการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมโดยพิจารณา แยกเป็น 2 ประเด็น คือ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2541 : 25)

1) กิจกรรมการมีส่วนร่วมว่าทำอะไรบ้าง ใครเป็นผู้ทำและทำด้วยวิธีการอย่างไร ซึ่งโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐาน 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร (What participation are we concerned with?) จัดว่าเป็นประเภทหรือลักษณะของการมีส่วนร่วม (Kinds of) แยกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ประเภท คือ

1.1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in decision making)

1.2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in implementation)

1.3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in benefits)

1.4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation)

มิติที่ 2 ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม (Whose are we concerned with?) กล่าวถึง “การมีส่วนร่วมของประชาชน” (Popular participation) ได้แก่

2.1) จำนวนกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

2.1.1) ผู้ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น (Local resident, or local people)

2.1.2) ผู้นำท้องถิ่น (Local leaders)

2.1.3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Government personnel)

2.1.4) คนต่างชาติ (Foreign personnel)

- 2.2) กลุ่มคนที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจาก
- 2.2.1) เพศ
  - 2.2.2) อายุ
  - 2.2.3) สถานภาพของครอบครัว
  - 2.2.4) การศึกษา
  - 2.2.5) การแบ่งกลุ่มในสังคม ได้แก่ กลุ่มชนชาติ เผ่า เชื้อชาติ ศาสนา ที่นับถือ ชั้น วรรณะ ภาษาที่ใช้ แหล่งกำเนิด และอื่นๆ
  - 2.2.6) อาชีพ
  - 2.2.7) รายได้
  - 2.2.8) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน
  - 2.2.9) ระยะทางของที่พักกับที่ตั้งของโครงการความร่วมมือ
  - 2.2.10) สถานภาพของการถือครองที่ดิน
  - 2.2.11) สถานภาพของการได้รับการจ้างงาน (เช่น ทำงานเต็มเวลา หรือ ไม่เต็มเวลา)

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร (How Is participation occurring with in the project?) โดยมีประเด็นที่ควรพิจารณา 4 ประเด็นคือ

- 3.1) พื้นฐานของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับแรงที่กระทำให้เกิดการมีส่วนร่วม มาจากเบื้องบน หรือเบื้องล่าง และแรงที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมาจากที่ใด
- 3.2) รูปแบบของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับรูปแบบขององค์กรและการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม
- 3.3) ขอบเขตของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมและช่วงของกิจกรรม
- 3.4) ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมพิจารณาเกี่ยวกับการให้อำนาจแก่การมีส่วนร่วม และ ปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่างๆ ของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

2) พิจารณาถึงบริบทของการมีส่วนร่วม ได้แก่ คุณลักษณะของโครงการที่กระทบต่อการมีส่วนร่วม กับสภาพแวดล้อมที่กระทบต่อการมีส่วนร่วม จำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ โคนเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1977 : 42; อ้างถึงใน ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2541 : 19)

2.1) คุณลักษณะของโครงการที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วม (Effects of project characteristics on participation) ได้แก่

2.1.1) ผลกระทบของสิ่งนำเข้าสู่โครงการ (Entry effect) ได้แก่ ความซับซ้อนของเทคโนโลยีที่ใช้ในโครงการ เช่น โครงการที่ใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนมากจะเป็นข้อจำกัดในการเข้ามามีส่วนร่วมของบางคน และ ทรัพยากรที่ซับซ้อนของโครงการ เช่น โครงการเงินกู้ที่ให้โอกาสเฉพาะผู้ที่มีที่ดินมาค้ำประกันเงินกู้

2.1.2) ผลกระทบของประโยชน์จากโครงการ (Benefit effect) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่สัมผัสได้หรือมีตัวตนที่สัมผัสได้ (Tangibility) เช่น โครงการชลประทานที่สามารถแจกจ่ายน้ำให้กับเกษตรกรได้ใช้ประโยชน์อย่างรวดเร็ว จะดูเหมือนว่าเป็นสิ่งที่ประเมินได้ง่ายกว่าโครงการที่ออกแบบอย่างดีจนมั่นใจได้ว่าจะสามารถแจกจ่ายน้ำได้แม้ในปีที่แห้งแล้ง ความเป็นไปได้ของผลประโยชน์ที่จะได้รับ (Probability) โครงการที่แนะนำให้ปลูกพืชชนิดใหม่แต่มีความเสี่ยงสูง (ผลประโยชน์สูง) ย่อมจะประเมินผลได้ยากกว่าโครงการที่แนะนำให้ปลูกพืชชนิดที่มีความเสี่ยงต่ำ (ผลประโยชน์ไม่สูงนัก) ผลประโยชน์ที่ได้รับทันที (Immediacy) เช่น โครงการอาหารที่ใช้วิธีการแจกอาหารเพิ่มย่อมจะประเมินได้ง่ายกว่าการแนะนำพืชชนิดใหม่ที่ให้คุณค่าทางอาหารมากกว่า (แต่ใช้งบประมาณที่เท่าเดิม) และการกระจายผลประโยชน์ (Distribution) เช่น การให้บริการคลินิกเคลื่อนที่ซึ่งประชาชนสามารถใช้บริการได้ง่ายกว่าการให้บริการที่เป็นสากลแต่ยากที่จะเข้าใช้บริการได้

2.1.3) ผลกระทบของการออกแบบ (Design effects) ได้แก่ การเชื่อมโยงโครงการ (Program linkages) เช่น โครงการพัฒนาชนบทแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งมีหลากหลายโครงการผสมผสานกันย่อมประเมินได้ยากกว่าโครงการที่มีกิจกรรมและวัตถุประสงค์เดียว ความยืดหยุ่นของโครงการ (Program flexibility) เช่น โครงการก่อสร้างถนนจากฟาร์มไปสู่ตลาด ที่ได้มีการเตรียมวางแผนไว้อย่างละเอียดและค่อนข้างแน่นอนตายตัวย่อมประเมินได้ง่ายกว่าโครงการยืดหยุ่น และต้องคำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ ความต้องการเกี่ยวกับประเภทของถนน สถานที่ที่จะสร้าง รวมถึงวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมนั่นเองและความคลอบคลุม

ในแง่บริหาร (Administrative coverage) กรณีที่มีคณะทำงาน (Staff) อยู่ไม่เพียงพอ ทำให้การบริการและการติดต่อกับผู้เข้ามามีส่วนร่วมทำได้อย่างจำกัดหรือมีการติดต่ออย่างผิวเผิน การดำเนินงานเช่นนี้ย่อมเป็นข้อขัดขวางต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

2.2) ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วม (Task environment) ได้แก่ ปัจจัยด้านกายภาพและชีวภาพ (Physical and biological factors) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic factors) ปัจจัยด้านการเมือง (Political factors) ปัจจัยด้านสังคม (Social factors) และ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural factors)

3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 5) หมวด 1 มาตรา 9 ได้กำหนดหลักในการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการศึกษาเอาไว้ 6 ประการคือ

- 3.1) มีเอกภาพด้านนโยบาย แสดงความหลากหลายในการปฏิบัติ
- 3.2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3.3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา
- 3.4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 3.5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
- 3.6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นๆ

หลักในการจัดการศึกษาดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในสถานศึกษา โดยเฉพาะการกระจายอำนาจให้กับการศึกษาโดยตรง และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยจะต้องมีการบริหารศึกษาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นหน่วยปฏิบัติที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ทำหน้าที่จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะของนักเรียนและชุมชนมีอิสระในการบริหารงานเพื่อให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างยืดหยุ่น คล่องตัวเพื่อการเป็นโรงเรียนของชุมชนและสะท้อนภูมิปัญญาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งนี้โดยได้รับข้อเสนอแนะและการส่งเสริมสนับสนุนจาก

คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาจะช่วยเรื่องความสัมพันธ์กับชุมชน ได้มากเพราะจะช่วยเรื่องสอบถามความต้องการจากชุมชนว่าต้องการให้ลูกหลานเขา เป็นอย่างไร ได้อะไรจากโรงเรียน

ขอบเขตของการมีส่วนร่วมทางการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าการที่ สถานศึกษาจะดำเนินการกิจให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมาย ของหลักสูตร ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือสถานศึกษาต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นอย่างดี โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นการจัดการศึกษา ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากที่สุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 11) มาตรา 34 กำหนดไว้ว่า คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอ โยบาย แผนการพัฒนามาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอ โยบาย แผนพัฒนา และ มาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึง ความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญา ตามกฎหมาย ว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 17) มาตรา 58 กำหนดไว้ว่า ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาคตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดม ทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

จากบทบัญญัติดังกล่าว สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมแยกเป็น 2 ลักษณะ คือ การมี ส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการ และการมีส่วนร่วมในรูปของการให้การส่งเสริมสนับสนุน โดยในส่วนของ การมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการนั้นจะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

ของการจัดการศึกษา ตั้งแต่การพิจารณาเสนอนโยบาย การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา แต่การมีส่วนร่วมในรูปของการให้สนับสนุนนั้น เป็นการบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และอาจร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและตามความจำเป็นแต่อย่างไรก็ตามชุมชนก็ยังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเต็มรูปแบบในรูปของ คณะกรรมการสถานศึกษา

7. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

นักการศึกษาหลายได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

7.1 ทฤษฎีความต้องการ

ไพบูลย์ ขอดยิ่ง (2536 : 33) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ตามทฤษฎีของ มาสโลว์ (Maslow) ที่เกี่ยวกับความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นได้ถูกจัดลำดับ ชั้นของความต้องการจากน้อยไปมากเมื่อความต้องการได้เกิดขึ้นแล้ว ไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปในทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ ซึ่งความต้องการเหล่านี้จะเป็นแรงขับ ทำให้คนเกิดความร่วมมือ ในการทำ กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง มาสโลว์ ได้แบ่งความต้องการของบุคคลเป็น 5 ระดับ ตามลำดับความสำคัญดังนี้

7.1.1 ความต้องการทางด้านสรีรวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่องของอากาศ ความต้องการอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

7.1.2 ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัยของชีวิต (Safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมั่นคงปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สินหรือความมั่นคงในสังคม

7.1.3 ความต้องการด้านสังคม (Social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belonging needs)

7.1.4 ความต้องการจะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ

ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจตนเอง ในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

7.1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-Actualization needs)

เป็นความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการด้านนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคล (Self fulfillment needs) ที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดี ที่สุดตามที่ตนคาดหวังเอาไว้

7.2 ทฤษฎีบริหารโดยยึดมนุษยสัมพันธ์ (Human relation)

7.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ เดวิส (Davis) ได้เสนอแนะการสร้างเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ (บุญดิ่ง อุ่นแก้ว, 2537 : 7)

- 1) จะต้องมีเวลาเพียงพอเพื่อสร้างบรรยากาศ มีส่วนร่วมก่อนดำเนินการตามที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นยากในสถานการณ์อันฉุกเฉิน
- 2) การมีส่วนร่วมในงาน จะต้องไม่ฝ่าฝืนค่านิยมเศรษฐกิจของมวลสมาชิกผู้ร่วมงาน ไม่อาจใช้เวลาทั้งหมดในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกเรื่องได้
- 3) หัวข้อของการมีส่วนร่วม จะต้องสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในองค์การ หรือบางหัวข้อที่มวลสมาชิกมีความสนใจร่วมกันหรืองานที่มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ
- 4) ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรู้ ขยันหมั่นเพียร และมีความรู้ในเรื่องของการมีส่วนร่วม

7.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ วรูมและเวตตัน (Vroom and Yetton) ได้เสนอแนวทางในการที่จะกำหนดว่าเมื่อไรควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และควรจะมีส่วนร่วมมากน้อยอย่างไรในการตัดสินใจ วรูมและเวตตัน ได้เสนอแนะว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้ควรจะขึ้นกับธรรมชาติของปัญหาและสถานการณ์ในการกำหนดรูปแบบและปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการตัดสินใจนั้นมีทางเลือกอยู่ 5 วิธี ตั้งแต่ผู้บริหารตัดสินใจเองคนเดียว (Unilateral) ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ (Shared) ทางเลือกในการตัดสินใจทั้ง 5 วิธี มีดังนี้ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2537 : 19)

- 1) ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วตัดสินใจเองตามลำพัง
- 2) ผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากผู้อื่น แล้วตัดสินใจเอง

- 3) ผู้บริหารหรือกับผู้เกี่ยวข้องเป็นรายคน แสวงหาความคิดและข้อเสนอแนะแล้วตัดสินใจเอง
- 4) ผู้บริหารปรึกษากับผู้เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม แสวงหาความคิดเห็นร่วมกันโดยการอภิปรายแล้วตัดสินใจ
- 5) ผู้บริหารร่วมคิดกับกลุ่มเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาแล้วให้กลุ่มตัดสินใจ

8. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการภาระงานต่าง ๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปรากฏดังต่อไปนี้

8.1 สภาพทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (2547 : 7-9) ตั้งอยู่ที่โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 558 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,068.83 ตารางกิโลเมตร มีเขตความรับผิดชอบ 44 ตำบล 500 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 306,075 คน มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมือง สหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับกิ่งอำเภอชนชม จังหวัดมหาสารคาม

8.2 วิสัยทัศน์ (Vision)

ภายในปีการศึกษา 2552 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จะเป็นหน่วยงานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประชากรในวัยเรียน มีปัญญา มีคุณภาพ และมีคุณธรรมอย่างทั่วถึง เพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ให้ได้มาตรฐานระดับสากล

8.3 พันธกิจ (Mission)

8.3.1 ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยระดมทรัพยากรทั้งภาครัฐและเอกชน และท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

8.3.2 พัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ โดยสนับสนุนสถานศึกษาจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมให้มีการประเมินตนเอง การนิเทศ ติดตาม กำกับและประเมินผลเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

8.3.3 พัฒนาระบบโครงสร้างการบริหาร โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม พัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

8.3.4 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย

8.4 เป้าประสงค์ (Outcome)

8.4.1 ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรทุกคนได้รับโอกาสในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสิทธิอย่างทั่วถึงและตรงตามศักยภาพ

8.4.2 ด้านการพัฒนาการจัดการและคุณภาพการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8.4.3 ด้านความสามารถในการแข่งขัน ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอาชีพ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับชาติ

8.4.4 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หน่วยงาน สถานศึกษา ในสังกัด ได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ทันสมัย

8.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

8.5.1 สร้างความเสมอภาคและเพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8.5.2 ปฏิรูปการเรียนรู้สู่การใช้ความรู้เป็นฐานการดำรงชีวิต

8.5.3 เพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

8.5.4 พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

8.5.5 ระดมและจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

8.5.6 พัฒนามาตรฐานการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

แห่งชาติ

8.5.7 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อยกระดับ การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

8.6 ภาพรวมการจัดการศึกษาของจังหวัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์

เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จัดการศึกษา 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

8.7 ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาทั้ง 3 ระดับ ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

8.7.1 งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดการบริหารอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาส

8.7.2 บุคลากรไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในห้องถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลความเจริญเพราะบุคลากรส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ที่ในเมืองที่มีความเจริญและสะดวกสบายในการเดินทาง

8.7.3 บุคลากรทำการสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาที่ตนเองถนัด โดยเฉพาะในสาขาวิชาขาดแคลน เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย

8.7.4 บุคลากรทำการสอนไม่เต็มที่เนื่องจากมุ่งเน้นการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

8.7.5 ขาดเครื่องมือสื่อสาร เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะเครื่องคอมพิวเตอร์เสียหายชำรุด ไม่มีงบประมาณซ่อมแซมให้ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการมีส่วนร่วมของ องค์กรบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากต่างประเทศ ดังนี้

9.1 งานวิจัยในประเทศ

วรรณวิไล วรวิกโมชนิด (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนภาคกลาง พบว่า กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยรวมและรายกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยการเปรียบเทียบรายคู่ ระหว่างสถานศึกษาสายสามัญการศึกษา สายอาชีพ การศึกษาตามอัธยาศัย และการจัดตั้งศูนย์การเรียน พบว่าแต่ละกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นการศึกษาสายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กำพล แสนวนบุญเรือง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า

1. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด มีความต้องการให้องค์การบริหารส่วน ตำบลมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาโดยมีความต้องการอันดับที่ 1 ในแต่ละหมวดงาน ดังนี้ สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาในการบริหารงานทั่วไป เกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในงานธุรการเกี่ยวกับการบริหารงานวัสดุ ในงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ในการบริหารอาคาร สถานที่เกี่ยวกับการบริหารบริเวณ โรงเรียนมีความต้องการร่วมกันวางแผนงานในงานปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ในงานโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และมีความต้องการ ในการสนับสนุนงบประมาณและ อุปกรณ์ ในงานบริการเกี่ยวกับการจัดการด้านสาธารณสุขโลกและการจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ ส่วนผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา มีความต้องการสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ ในการบริหารงานทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารคมนาคมและการประชาสัมพันธ์ โรงเรียน ในงาน บริการเกี่ยวกับงาน โภชนาการและการจัดบริการสุขภาพอนามัยในการบริหารอาคารสถานที่ เกี่ยวกับการบริหารบริเวณ โรงเรียนมีความต้องการร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาในงานธุรการ เกี่ยวกับการประเมินงานธุรการ ในงานวิชาการเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการมีความต้องการ ร่วมดำเนินงาน ในงานปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ของนักเรียนและในงานโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

2. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาโดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่ต้องการและให้ เหตุผลที่ไม่ต้องการอันดับที่ 1ว่า “เป็นงานที่โรงเรียนควรดำเนินการเอง” สอดคล้องกับทุกหมวดงานดังนี้ ในการบริหารงานทั่วไปเกี่ยวกับการจัดองค์การ ในงานธุรการ เกี่ยวกับการบริหาร สาปรรณ ในงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน ในงานปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ในงานบริการ เกี่ยวกับประเมินผลงานบริการ ในงานโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนและในการบริหารงานอาคารสถานที่ ที่เกี่ยวกับการบริหาร ห้องเรียน จากการศึกษาที่ได้กล่าวมานั้น ผู้วิจัยหลายท่านต่างก็มีความสนใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของ ชุมชนและการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น โดยภาพรวมแล้วชุมชนเริ่มเข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนอย่างมาก ฉะนั้นโรงเรียนและชุมชนจะตัดขาดจากกันไม่ได้

พิบูลย์พันธ์ สาทอง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาท ด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานด้านการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาโดยทั่วไป และการช่วยเหลือในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนกอปรทั้งมีความรู้ด้านความเข้าใจในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่องการจัดสรรงบประมาณและ ความรู้ การจัดสรรงบประมาณ ให้ได้น้อยและเห็นว่าการจัดการศึกษายังไม่ใช่ปัญหาเร่งด่วนนัก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าควรมีส่วนร่วมดูแลมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน ควรสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรให้สมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนใดคนหนึ่งเป็นกรรมการโรงเรียนโดยตำแหน่ง และควรจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แต่เห็นว่าไม่ควรจะมีหน้าที่จัดการศึกษาเพราะมีโรงเรียน ของรัฐและเอกชนอยู่แล้ว

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และคณะ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการกระจาย อำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า

1. ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความพร้อมทางด้านจิตใจที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะเข้าไปมีบทบาททางการศึกษาอย่างเต็มที่

2. การบริหารจัดการ มีความเป็นไปได้ และต่างเชื่อมั่นว่าทำได้ดี เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด) เคยมีบทบาทจัดการศึกษาด้วยตนเองจนถึงปัจจุบัน ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล ก็เคยมีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการศึกษามาแล้ว

3. ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างเชื่อมั่นตนเองว่ามีความสามารถ และเหตุผลเพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของชุมชน และท้องถิ่นของตนเองได้อย่างแท้จริง

4. ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงความเห็นตรงกันว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดีมาก และท้องถิ่นจะต้องสนองตอบเจตนารมณ์นั้นอย่างเต็มความสามารถและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่าสามารถพัฒนาได้

อำนาจ สิทธิแสง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยส่วนรวม และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่า การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมและเป็นรายงาน 3 งาน อยู่ในระดับน้อย คืองานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน งานอาคารสถานที่ และงานกิจการนักเรียน ยกเว้นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการงานธุรการ การเงินและพัสดุ อยู่ในระดับน้อย ส่วนผู้บริหาร โรงเรียน เห็นว่าการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม และเป็นรายงาน 5 งาน อยู่ในระดับน้อย และการมีส่วนร่วมในงานธุรการ การเงิน และพัสดุ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยส่วนรวม และผู้บริหาร โรงเรียนมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรวม และเป็นรายงาน 4 งาน อยู่ในระดับมาก และอีก 2 งาน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมจัดการศึกษาในงานวิชาการ และในงานบุคลากร ส่วนคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรวม และเป็น

รายงาน 4 งาน อยู่ในระดับมาก และต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในงานอาคารสถานที่อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง

ปทุม ปิยากุล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในด้านรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมและปัญหาด้านการประสานงาน

3. สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ทั้งโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบลควรปรับปรุงเกี่ยวกับด้านการประสานงานและด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ชัดเจน

ประมูล ศรีชนะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า

1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมแต่ละงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ งานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน งานธุรการการเงิน งานกิจการนักเรียน งานวิชาการ งานบุคลากร และ งานอาคารสถานที่

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละงานที่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสองอันดับ คือ งานด้านวิชาการ ได้แก่ ต้องการมีส่วนร่วมในการหาสถานประกอบการงานอาชีพ แหล่งประกอบการเรียนรู้ การร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำและพิจารณาแผนโรงเรียน งานด้านบุคลากร ได้แก่ ร่วมเป็นบุคคลคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานในโรงเรียนและร่วมเป็นคณะกรรมการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับบุคคล ส่วนทางด้านกิจการนักเรียน ได้แก่ ร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตจัดกิจกรรมยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียน ผู้ประพฤติดี งานด้านธุรการการเงิน ได้แก่ ร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับ

การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดให้มีคณะกรรมการควบคุมตรวจสอบงบประมาณ งานด้านอาคารสถานที่ ได้แก่ ร่วมดำเนินการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ ร่วมจัดและดำเนินการในการใช้ประโยชน์จากอาคารเรียน บำรุงรักษาความปลอดภัยของอาคารเรียน งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การมีส่วนร่วมสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน

วรรณที ศรีโนนยาง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัย พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลด้านบริหารทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านธุรการการเงิน ด้านกิจการนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ และด้านบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมาก

วิรวัดน์ พิสัยพันธุ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบึงกาฬ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก มี 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมงานกิจการนักเรียนและด้านการมีส่วนร่วม งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมงานธุรการ / การเงินและพัสดุ การมีส่วนร่วมงานอาคารสถานที่ การมีส่วนร่วมงานวิชาการ และการมีส่วนร่วมงานบุคลากร

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ระหว่างผู้มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และ ผู้มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า การมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมงานวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วมงานบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมงานกิจการนักเรียน และ ด้านการมีส่วนร่วมงานธุรการ / การเงิน และพัสดุ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมงานอาคารสถานที่ และ ด้านการมีส่วนร่วมงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

รัชชัย สุริหาร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านสภาพปัจจุบัน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านปัญหา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน

3. ด้านความต้องการ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน

วีรพงษ์ อุณมานนท์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง โดยมีลำดับความพร้อมคือ ความพร้อมของชุมชน ความพร้อมของศักยภาพการบริหาร และความพร้อมของผู้นำ และแนวทางการพัฒนาความพร้อมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ พัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหาร โรงเรียนและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้นำ องค์การบริหารส่วนตำบล จัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเพียงพอ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการศึกษา

ประมวล ทิพชัย (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา ระดับประถมศึกษาของกิ่งอำเภอเชิงขวัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของกิ่งอำเภอเชิงขวัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจการนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ และ ด้านบุคลากร ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เคลย์เลย์นี่ (Delaney. 1997 : 24-28) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน และความคิดเช่นนี้ทำให้เขาประสบความสำเร็จจะทำให้เกิดการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ สาธารณชนให้การสนับสนุนอย่างเต็มใจและทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยที่เข้มแข็งขึ้น แต่ถ้าไม่สามารถทำได้จะส่งผลทำให้สาธารณชนมีความไม่พึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ การศึกษาครั้งนี้ได้เห็นข้อมูล โดยใช้การสังเกตการประชุมของคณะกรรมการโรงเรียนและสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 6 คน โดยเน้นการสำรวจความต้องการและความปรารถนาของผู้ปกครองที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลการศึกษาโดยสรุปพบว่า เมื่อใดที่ผู้ปกครองนักเรียนเลือกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะทำให้พวกเขา เข้ามาร่วมด้วยความพึงพอใจหรือเต็มใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ถ้าผู้นำทางการศึกษาไม่ยอมรับหรือไม่รับรู้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต้องทำให้โรงเรียนเกิดความ แยกแยก ไปจากสาธารณชน ซึ่งจะส่งผลการสนับสนุนการจัดการศึกษาของสาธารณชนลดน้อยลงไปได้

บริตติงแฮม (Brittingham. 1998 : 1406-A) ได้ทำการศึกษาลักษณะการเปรียบเทียบความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จระหว่าง โรงเรียน ครอบครัว และชุมชนของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในมลรัฐ วิสคอนซิน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามเป้าหมายข้อที่ 8 ของการศึกษาแห่งชาติได้ระบุว่า “ทุกโรงเรียนจะต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับครอบครัวในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามในด้านสังคม อารมณ์และวิชาการ”

โรงเรียนดังกล่าวมีความเชื่อว่า คุณภาพการสอนจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยครูจะต้องมีการสื่อสารเป็นประจำให้ผู้ปกครองทราบว่า โรงเรียนได้สอนอะไรให้กับลูกหลานของเขา สอนอย่างไร และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนอย่างไร ลักษณะสำคัญที่โรงเรียนแห่งนี้ได้ก็คือ ชีตหลักภาวะผู้นำความร่วมมือและการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสภาพต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก เยาวชน และครอบครัว สิ่งนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมืออย่าง เข้มแข็งระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ในการสร้างความร่วมมือดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศความร่วมมือที่เน้นการ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการ ร่วมกัน และมีการสื่อสารระหว่างกันอย่างตรงไปตรงมา

แฮริส (Harris . 1998 : 1437) ได้ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเมืองนามิเบียกับชุมชน โดยมีกรอบความคิดว่า “ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน” การศึกษาพบว่าก่อนที่นามิเบียทำความตกลงร่วมมือกับประเทศทวีปยุโรป ชุมชนจะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลการจัดการศึกษา โดยการฝึกอบรม เยาวชน จะทำงานร่วมมือกับ โรงเรียน ภายหลังจากมีการนำระบบการจัดการศึกษาจากยุโรปมาใช้ราวต้นศตวรรษที่ 18 ทำให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาลดลง แต่มีบุคลากรที่มีความสามารถด้านวิชาการเรียนการสอนเข้ามามีบทบาทหน้าที่แทน ในช่วงนั้นกระทรวงศึกษาธิการของนามิเบียได้กำหนดเป้าหมายให้ทุกหน่วยเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษาและยังเน้นบทบาทสำคัญของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยสรุปแล้วการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายเพื่อสร้างสรรค์และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาระดับชาติ

ออสโตรว์ (Ostrow. 2002 : 62-63) ได้ศึกษาผลของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการประสบความสำเร็จของการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของผู้อพยพชาวฮาวาคอร์และชาวกัวเตมาลา โดยศึกษาประเด็นปัญหาที่กำลังเผชิญหน้ากับผู้อพยพ ซึ่งเป็นช่องทางที่จะเข้าใจว่าทำไมผู้ปกครองนักเรียนชาวฮอลฮาวาคอร์และชาวกัวเตมาลา จึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับมากกว่าผู้อพยพชาติอื่น ๆ ในการศึกษาของบุตรหลานของตน ผู้ปกครองของเขาต้องอดทนต่อความทุกข์ยากอย่างสาหัสก่อนเข้ามาอยู่ในสหรัฐ การมาตั้งถิ่นฐานใหม่และการปรับตัวเข้ากับสังคมอเมริกัน ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ที่ยากลำบากในสงครามกลางเมือง และจากการเดินทางอพยพที่ตราครุฑอย่างหนักมาสู่สหรัฐ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลถือเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญด้านหนึ่งคือการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครอง ทั้งนี้เพราะในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีบุคลากรในท้องถิ่นนั้น ๆ ปฏิบัติงาน โดยตรง ย่อมจะรับรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการในอันที่จะร่วมจัดระบบการศึกษา กับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการชุมชน รวมไปถึงบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย ให้มีประสิทธิภาพที่สุด และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมและความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับสถานศึกษา พร้อมกับเชื่อมั่นว่าจะสามารถทำได้ดี เนื่องจากเคยมีบทบาทในการจัดการศึกษาด้วยตนเองจนถึงปัจจุบัน และเคยมีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการศึกษามาแล้ว แต่จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมนั้นยังอยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้งอยู่ใน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ว่า โดยภาพรวมแล้วมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับสถานศึกษาอยู่ในระดับใดและมีประเด็นใดบ้างเป็นสำคัญ โดยใช้กรอบแนวคิดประกอบการวิจัยรวม 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไป เพื่อว่าผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลไปเป็นข้อเสนอแนะและเป็นแนวทางสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในอันที่จะร่วมกันพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป